

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/863
Toplantı Tarihi/Sayısı : 22.8.2024/44
Karar Numarası : 2024/806
Başvuran : F. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; psikolojik baskı iddiasından dolayı başvuranın açlık grevine başladığı, bu sebeple başmemur görüşü için bulunduğu koğuştan alındığı, daha sonra eşyalarının görevli memurlar tarafından poşetlenerek koğuştan çıkarıldığı, açlık grevine son verdikten sonra eşyalarının kendisine eksik verildiği; başvuranın beş günlük hücre cezası aldığı, bu cezası infaz edildikten sonraki hafta gerekçe gösterilmeksizin telefon görüşme hakkının kullanılmadığı, bunun neticesinde kendisine zarar verdiği ve tekrar disiplin cezası aldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Daha önce tutulduğu Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 9/1/2023 tarihinde açlık grevine başladığını, açlık grevi dolayısıyla başmemur ile görüşme yaptığı sırada kaldığı odada bulunan tüm eşyalarının poşetlenerek odadan çıkarıldığını, daha sonra odasına geri getirildiğini,

b. 19/1/2023 tarihinde açlık grevine son verdiğini, eşyalarının kendisine eksik biçimde teslim edildiğini; kişisel temizlik ürünlerinin, çay paketlerinin, kalemlerinin, yiyecek malzemelerinin, bal kehrirarı tespahi ile Oltu taşı tespahinin iade edilen eşyalarının arasında olmadığını,

c. 23/1/2023 tarihinde eksik eşyalarının verilmesi amacıyla Kurum İdaresine yazılı olarak başvurduğunu, İdare tarafından kendisine şifahen “*Küçük şeylerin peşine düşme, uzatmaya gerek yok.*” gibi ifadelerin kullanıldığını,

ç. Ayrıca bir disiplin cezası kapsamında beş gün hücre cezası aldığını, cezasını infaz ettikten sonraki hafta telefonla görüşme hakkını kullanmadığını, dış dünya ile iletişim hakkının ihlal edildiğini, bu olay sonrasında havalandırma alanında kendine zarar verici hareketlerde bulunduğunu ve bu sebeple bir kez daha disiplin cezası aldığını iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın 16/6/2022 tarihinde Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan asayiş ve güvenlik nedeniyle nakil olarak geldiği, 23/2/2023 tarihinde de Kurumdan Yozgat 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna asayiş ve güvenlik nedeniyle nakil olarak gittiği, başvuranın Kurumda bulunduğu süre zarfında ... No.lu tekli odada kaldığı, psikolojik baskı olduğu iddiasıyla açlık grevine başladığı, bu sebeple başmemur görüşü

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

yaptığı, açlık grevinde olması nedeniyle eşyalarının alındığı, bir süre sonra açlık grevini sonlandırdığı, açlık grevinin sonlanmasıyla eşyalarının kendisine geri verildiği, eşyalarının kendisine eksik verildiği iddiasına ilişkin başvuranın 9/1/2023 tarihinde dilekçe ile Kurum İdaresine başvuru yaparak süresiz açlık grevine başladığını bildirmesi üzerine başvuran ile ikna görüşmesi yapıldığı, yapılan görüşmede başvuranın açlık grevi eylemine devam edeceğini beyan etmesi ve 18/1/2023 tarihindeki dilekçesi ile açlık grevini bitirmesi durumlarının Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğüne vukuat raporu ile bildirildiği,

b. Başvuranın beş günlük hücre cezası aldığı ve bu cezanın infazından sonraki hafta gerekçe gösterilmeksizin telefon görüşme hakkının kullandırılmadığını iddia etmişse de başvuranın disiplin dosyasında yapılan incelemede; 28/8/2018 - 2/9/2018, 29/11/2021 - 4/12/2021, 15/8/2022 - 20/8/2022 tarihlerinde üç kez, beş gün süreyle hücreye koyma disiplin cezasının infaz edildiği, bu disiplin cezalarından sadece 15/8/2022-20/8/2022 tarihleri arasında olanın Kurumda geçirildiği, mevzubahis diğer disiplin cezalarının farklı ceza infaz kurumlarında infaz edildiği; ayrıca başvuran Kurumdaki beş günlük hücreye koyma disiplin cezasını infaz ettikten sonraki hafta telefon görüşmesinin yaptırılmadığını iddia etmişse de yapılan inceleme sonucunda başvuranın 28/8/2022 tarihinde 15.00 - 15.10 saatleri arasında 10 dakika, 4/9/2022 tarihinde 14.35 - 14.46 saatleri arasında 10 dakika 0 5... numaralı hatla H. A. adlı kişi ile telefon görüşmesi yaptığının ARG Ses Kayıt Çağrı Raporundan anlaşıldığı,

c. Başvuranın 23/2/2023 tarihinde Yozgat 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna giderken ring aracına alınabilecek eşyalarının tamamının kendisine teslim teslim belgesi ile teslim edildiği, ring aracının dolması nedeniyle alamadığı eşyalarının da 13/3/2023 tarihinde kendisine teslim edilmek üzere bulunduğu ceza infaz kurumuna gönderildiği, 23/2/2023 tarihinde Kurum tarafından hükümlüye teslim edilen eşyalar içerisinde 11 adet 33'lük tespih olduğu, 13/3/2023 tarihinde ring aracına sığmaması nedeniyle arkasından gönderilen eşyaların içerisinde 1 adet 99'lük tespihin başvurana teslim edilmek üzere Yozgat 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderildiği, Kurumda başvurana ait eşya bulunmadığının kayıtların tetkikinden anlaşıldığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Muhatap Kurumun konuyla ilgisi olmayan evrakları da sunduğunu, haberleşme hakkının ihlal edildiği hususunda bahsi geçen hücre cezasının Cumartesi günü bittiğini, telefon görüşme gününün Pazar günü olduğunu, ankesörde defalarca arama yapmayı denemesine rağmen bilgisayardan numarasının engellendiğini, bu sebeple arama yapamadığını,

b. Eşyalarının atıldığı hususunda gönderilen evrakların Emanet Eşya Memurluğunda bulunan eşyalarının kayıtları olduğunu, fakat atılan eşyalarının açlık grevine başladığında odasından alınan ve açlık grevini sonlandırdığında teslim edilmek üzere koridorda bırakılan eşyalarının bir kısmı olduğunu iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı*" başlıklı 17'nci maddesi "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı hâller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*" hükmünü haizdir.

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun Görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

7. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön İnceleme Yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili hükmü şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tutulur (...)"

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar Türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları ve talepleri ile muhatap Kurumun yanıtları, konuya ilişkin mevzuat hükümleriyle birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, Bouyid/Belçika, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86).

13. Kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi (AYM), Beyza Metin, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45). İşkence ve kötü muamele iddiaları konusunda da AİHM, "makul şüphe bulunmaması" ya da "bütün makul kuşkunun ötesinde" şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak Mahkeme, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, İrlanda/Birleşik Krallık, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

14. Somut başvuruda başvuran; yapılan psikolojik baskıdan dolayı başvuranın açlık grevine başladığını, bu sebeple başmemur görüşü için bulunduğu koğuştan alındığını, daha sonra eşyalarının görevli memurlar tarafından poşetlenerek koğuştan çıkarıldığını, açlık grevine son verdiğinde ise eşyalarının eksik verildiğini, beş günlük hücre cezası aldığını, bu cezası infaz edildikten sonraki hafta gerekçe gösterilmeksizin telefon görüşme hakkının kullandırılmadığını, bunun neticesinde kendisine zarar verdiğini ve tekrar disiplin cezası aldığını iddia etmektedir.

15. Başvuranın iddialarına karşılık muhatap Kurum tarafından; başvuranın 9/1/2023 tarihindeki dilekçesi ile Kurum İdaresine başvuru yaparak süresiz açlık grevine başladığını bildirdiği, bunun üzerine başvuran ile ikna görüşmesi yapıldığı, yapılan görüşmede başvuranın açlık grevi eylemine devam edeceğini beyan etmesi ve 18/1/2023 tarihindeki dilekçesi ile açlık grevini bitirmesi durumlarının Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne vukuat raporu ile bildirildiği; beş günlük hücreye koyma disiplin cezasını infaz edildikten sonraki hafta telefon görüşmesinin yaptırılmadığını iddia etmişse de yapılan inceleme sonucunda başvuranın 28/8/2022 tarihinde 10 dakika, 4/9/2022 tarihinde 10 dakika telefon görüşmesi yaptığının ARG Ses Kayıt Çağrı Raporundan anlaşıldığı; başvuranın 23/2/2023 tarihinde Yozgat 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna giderken ring aracına alınabilecek eşyalarının tamamının kendisine teslim tesellüm belgesi ile teslim edildiği, ring aracının dolması nedeniyle taşınamayan eşyaların da 13/3/2023 tarihinde kendisine teslim edilmek üzere bulunduğu ceza infaz kurumuna gönderildiği, 23/2/2023 tarihinde Kurum tarafından hükümlüye teslim edilen eşyalar içerisinde 11 adet tespih olduğu, 13/3/2023 tarihinde ring aracına sığmaması nedeniyle arkasından gönderilen eşyaların içerisinde 1 adet tespihin olduğu ve eşyaların başvurana teslim edilmek üzere Yozgat 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderildiği belirtilmiştir.

16. Hükümlü ve tutukluların haberleşme hürriyeti ve aile hayatına saygı hakkının sınırlanması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Öte yandan hükümlü ve tutukluların aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (AYM, Mehmet Zahit Şahin, B. No: 2013/4708, 20/4/2016, para. 36). Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir (AYM, Mehmet Zahit Şahin, para. 37).

17. Bu bağlamda telefon görüşmeleri konusunda; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "*Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı*" başlıklı 8'inci maddesi, özellikle yazışmalar için yeterli olanaklar varsa, kendi başına böyle bir hakkı güvence altına almaz. Bununla birlikte, telefon tesisleri kullanılabilir duruma getirilirse, yine, olağan ve makul mahkûmiyet gereklilikleri göz önünde bulundurularak ayrıca kısıtlamalara tabi olabilirler (AİHM, A.B./Hollanda, 2002, para. 92-93; AİHM, Nusret Kaya ve Diğerleri/Türkiye, 2014, para. 36). Ancak, bu tür kısıtlamalar 8'inci maddenin ikinci fıkrasının gerekliliklerini karşılamalıdır. Bununla birlikte telefona erişime izin verildiği durumda, cezaevi yaşamının olağan ve makul koşulları göz önünde tutulduğunda, örneğin tesislerin diğer mahpuslarla paylaşılması ihtiyacı ve düzenin korunması ve suçun önlenmesi gerekliliğinin ışığında, bu erişim meşru sınırlamalara tâbi olabilir (AİHM, A.B./Hollanda, para. 93; Coşcodar/Romanya (kar.), para. 30).

18. Başvuru dosyası kapsamında yapılan inceleme neticesinde açlık grevine son verdiğinde eşyalarının eksik teslim edildiği ve başvuranın hücre cezası infaz edildikten sonraki hafta gerekçe gösterilmeksizin telefon görüşme hakkının kullanılmadığı iddialarına karşılık; başvuranın açlık grevine başlaması üzerine başvuran ile açlık grevi eyleminin fiziksel ve mental zararlarından bahsedilerek bu eyleminden vazgeçmesi yönünde telkin ve önerilerde bulunulduğu ve 10/1/2023 tarihinde Açlık Grevi İkna Tutanağı düzenlendiği; başvuranın açlık grevini bitirdiğine dair dilekçenin Kurum İdaresi tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne 18/1/2023 tarihli yazı ile iletildiği, ARG Ses Kayıt Çağrı Raporuna göre başvuranın disiplin cezası infaz edildikten sonraki hafta 2 kez 10 dakika telefon görüşmesi yaptığı, 23/2/2023 tarihinde başvuranın Yozgat 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakil edildiği, Eşya Teslim Tesellüm Tutanaklarından 13/3/2023 tarihinde başvuranın kalan eşyalarının da başvurana verilmek üzere bulunduğu Kuruma teslim edildiği anlaşılmıştır.

19. Sonuç olarak; ceza infaz kurumu koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde yukarıda açıklanan nedenlerle başvuru kapsamındaki iddialar bakımından hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĐININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliĐine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

22/8/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aliřan TİRYAKİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĐLU
Üye